

Til:	Programrådet i sosiologi
Fra:	Undervisningsleder for sosiologi
Sakstype:	Diskusjonssak
Møtedato:	02.12.2020
Notatdato:	26.11.2020
Saksbehandler:	Sara Fanny Maria Kvamme-Vik

Sak 3 (46/20): Formulering av læringsmål

UiO har noen sentrale retningslinjer for emnebeskrivelsen, men det er stort rom for variasjon innenfor de generelle retningslinjene for emnebeskrivelsen, og ulik praksis kan være konsistent med slike overordnede føringer.

Et første steg er å diskutere formålet med læringsmålene og hvordan vi ønsker å bruke læringsmålene. Deretter kan vi diskutere hvordan vi best oppnår det.

Dette skrivet er et utgangspunkt for diskusjon i programrådet. Hvis det skal lages noen mer lokale retningslinjer bør det også drøftes med de andre programlederne (for SGO, OLA, UTV og KULKOM) slik at det likt innenfor ISS.

UiO sine retningslinjer finnes her:

<https://www.uio.no/tjenester/it/digital-undervisning/underviser/pedagogiske-tips/undervisningsplanlegging/lag-gode-leringsmal/>

Den konkrete utforming av læringsmålene bør ta utgangspunkt i hva som er formålet. Læringsmålene bør være forankret i det faglige, og ikke være en administrativ formalitet. For at læringsmålene skal være nyttige til noe bør de være rimelig konkrete. Nedenfor er noen momenter om hva vi ved ISS bør bruke læringsmålene til.

Argumentet er altså at læringsmålene bør være presise nok til å fylle disse formålene. Føringer for konkret utforming er slik sett sekundært.

Det er verd å være tydelig på at presise læringsmål ikke betyr mindre dynamikk i fagutviklingen da emner normalt revideres hvert år. Større pensumendringer kan medføre en justering av læringsmålene, mens mindre endringer ikke nødvendigvis trenger det. Rutinene for revisjon for øvrig endres ikke ved dette.

Formål med presise læringsmål

Tiltrekke seg studenter til emnet

Et åpenbart formål er at emnesiden bør være der studentene får første informasjon om emnet. Emnet bør derfor fremstå attraktivt. Både introduksjonsteksten og læringsmålene kan ha betydning.

Vi må gå ut fra at folk studerer fordi de ønsker å tilegne seg en kompetanse. Dette er dermed også et element i å gjøre emnet attraktivt.

Bevisstgjøre studentene og andre på hvilken kompetanse de får

Tydelige læringsmål kan være til hjelp både for studentene og andre til å bevisstgjøre og formulere hva slags kompetanse de har. Dette er spesielt viktig for jobbsøking av to grunner: 1) hjelp til at studentene selv kan formulere hva de kan, og 2) potensielle arbeidsgivere kan komme til å slå opp på emnesider og se etter. Altfor generelle emnebeskrivelser vil ikke gi et tydelig inntrykk av studentenes faktiske kompetanse. Spørsmålet om arbeidslivsrelevans bør delvis kunne leses ut av hvilken kompetanse man får.

Gi studentene en klar formening om hva de blir testet på til eksamen

Emnesiden er vår «kontrakt» med studentene når det gjelder undervisningsform, obligatoriske aktiviteter, evalueringsform og eksamensdatoer etc. Dette gjelder også læringsmålene, som bør angi hva slags ting de blir testet på til eksamen. Man bør ikke teste på eksamen ting som ikke faller innunder læringsmålene, men læringsmålene bør ikke være så generelle at det meste kan testes på eksamen.

Læringsmålene bør gi en pekepinn for studentene hva som vektlegges. Det vil være til hjelp for hvordan de legger opp studiehverdagen, hvordan orientere seg i pensum osv. Alle læringsmålene skal i prinsippet kunne testes på eksamen, dog ikke nødvendigvis alle hvert eneste år.

Programrådets behandling av enkeltemner

Programrådet har ansvaret for studiets innhold, herunder læringsmålene på de enkelte emnene, godkjenning av pensum. Dette gjelder selv om emneansvarlig i praksis er den som utformer læringsmålene og pensum. Emneansvarlig bør deretter ha stor frihet til å legge opp pensum og undervisning innenfor oppgitte læringsmål.

Programrådet bør primært vektlegge læringsmålene. Hvis disse er tydelige kan programrådet i mindre grad se på enkelttekster på pensum. Så lenge pensumet dekker læringsmålene bør emneansvarlig stå fritt til å velge konkret pensum, men programrådet kan likevel være et godt forum for diskusjon og innspill. Programrådets ansvar bør ellers begrenses til å ha et overoppsyn med om pensumet er i tråd med læringsmålene. Programrådet bør derfor *ikke* ta stilling til enkelttekster innenfor læringsmålene.

Det innebærer at vesentlige endringer i pensum normalt vil kunne innebære justering av læringsmålene, mens normale justeringer ikke vil kreve endringer.

Programrådets ansvar for helheten i studieprogrammet

Programrådet skal holde et overoppsyn med sammenhengen i hele studieprogrammet. Herunder at *studieprogrammets læringsmål* er tilsvarende dekket. Det forutsetter at programrådet kan ha en oversikt over innholdet i de enkelte emner. Læringsmålene bør derfor være tydelige nok til programrådet ikke behøver å se på pensumlister og forelesningsrekker for å vurdere sammenhengen i studieprogrammet.

Kvalitetssystemet ved UiO, særlig tilsynssensor

Det gjøres jevnlig programevalueringer der eksterne gjør vurderinger av programmets struktur og innhold. Disse vil typisk se på emnesidene i tillegg til andre dokumenter (evalueringer, eksempler på eksamener etc). Tilsynssensor er spesielt relevant i denne sammenheng.

Tilsynssensor er en ordning der eksterne fagpersoner vurderer evalueringsformene (eksamen) ved våre emner. Dette er en kvalitetssjekk av vurderingsformen som så blir meldt tilbake til programrådet og så publisert åpent på våre nettsider. Det er i stor grad opp til tilsynssensor å velge hva som skal vektlegges, men det er nærliggende at det inngår forholdet mellom læringsmål og hva som faktisk testes på eksamen. For at dette skal kunne gjøres på en god måte er det avgjørende at læringsmålene er tydelige nok til at tilsynssensor kan vurdere eksamen i forhold til disse.

Utforming av læringsmålene

UiO har en generell veiledning for utformingen, som vi følger. Utover disse er det vel primært grad av presisjon som er viktig. Til dette bør det viktigste kravet til læringsmål være at de fyller disse formålene.

Formelt oppsett av læringsmålene er underordnet. Det er vanlig ved ISS å oppgi læringsmålene som punktliste fordelt på «kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse». Dette har nok blitt oppfattet som et formelt krav. Den inndelingen er derimot påkrevd for læringsmålene på *programnivå*, men ikke på emnenivå. Man kan likevel bruke det hvis det vurderes som hensiktsmessig på det enkelte emnet.

Læringsmål som ikke utelukker noe er lite hensiktsmessige. Det er altså ikke tilstrekkelig at pensum og undervisning kan forsvares innunder læringsmålene – med mindre læringsmålene i utgangspunktet setter noen litt tydeligere grenser for hva emnet dekker. Eksempler på formuleringer som er for vide:

- «...kjenne til sentrale teorier om tema X...». Dette er i høyden godt nok på innføringsemner hvis det er et mål å gi et bredt overblikk. Sentrale teorier er gjerne innenfor et perspektiv som kan angis, og hva som er «sentralt» kan ofte angis (f.eks. om det er sentralt i tradisjonen eller forskningsfronten).
- «...ulike teorier om tema X...» Teoriretninger bør angis, ikke bare at de er «ulike». Man kan jo vanskelig se for seg at det motsatte ville være tilfellet.
- «... lære om X på ulike områder...» De områdene bør i så fall nevnes. Hvis det derimot er på samme område er det naturlig at området gjenspeiles i emnets tittel og presentasjonstekst.

Ting som ikke vil gis selvstendig vekt på eksamen behøver ikke stå:

- Hvis f.eks. emnet sier at skriftlig fremstillingsevne er et læringsmål, så må dette kunne tillegges vekt på eksamen. Da bør det også være noe i undervisningen som går på skriftlig fremstillingsevne. (Grunnleggende formuleringsevne en generell forutsetning som normalt ikke behøver stå).
- Hvis det står at f.eks. korrekt kildehenvisning er et læringsmål må dette faktisk dekkes i undervisningen og være aktuelt å teste på eksamen.

Emnenivå vs programnivå

Læringsmålene for programmet er mer generelle enn på de enkelte emnene, og bør normalt ikke gjentas på emnenivå. Dette gjelder særlig mer generelle mål som «utvikle kritisk tenkning», «utvikle selvstendig tenkning», «vurdere argumenteres styrker og svakheter», «skrive en selvstendig drøfting» osv. Dette er momenter vi forventer av *alle* våre emner. Hvis læringsmål på programnivå gjentas på emnenivå bør det være med et høyere presisjonsnivå på emnenivå og knyttet til den konkrete undervisningen.

Bachelorprogrammet i sosiologi har læringsmål her:

<https://www.uio.no/studier/program/sosiologi/hva-lerer-du/>

Masterprogrammet i sosiologi sine læringsmål er her: [Hva lærer du? - Sosiologi \(master - to år\) - Universitetet i Oslo \(uio.no\)](#)

Eksempler på gode læringsmål

UiO har lenke til emner som er eksempler på gode læringsmål her:

<https://www.uio.no/tjenester/it/digital-undervisning/underviser/pedagogiske-tips/undervisningsplanlegging/lag-gode-leringsmal/>

På sosiologi har blant annet disse emnene nylig hatt en justering av læringsmålene:

[SOSGEO2800](#) Migration, diversity and inequality

[SOSGEO1120](#) Kvantitativ metode

[SOS2402](#) Family, gender equality and the welfare state